

HERALDISK TIDSSKRIFT

BIND 2 • NR 18 • 1968 • SIDE 375–385

Hjortevåbenet i dansk-norske slægter
Af Esbjørn Hiort

SOCIETAS HERALDICA SCANDINAVICA

Heraldisk Selskab • Heraldinen Seura • Skjaldfræðafélagið

Heraldisk Selskap • Heraldiska Sällskapet

Hjortevåbenet i dansk-norske slægter

Af Esbjørn Hiort

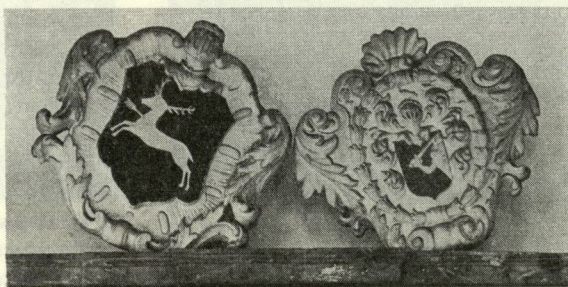
I HOLMENS KIRKES KAPEL i København — umiddelbart til venstre for søhelten Niels Juel's sarkofag — hænger der et dobbeltepitafium over to fremtrædende gejstlige fra det 18. århundrede: Sjællands biskop *Peder Hersleb* (1689—1757) og kongelig konfessionarius dr. *Peder Jespersen* (1647—1714). Epitafiet er kronet med de to mænds borgerlige våbenskjolde (fig. 1). Biskop Hersleb's skjold viser et blåt felt med en mod højre springende hjort i sølv, der rammes af en guld pil i halsen. Over skjoldet er der en hjelm, men intet hjelmmerke. Andre afbildninger af Hersleb's våben viser imidlertid, at hjelmmerket har været forparten af en hjort, der ligeledes rammes af en pil i halsen.

Når de to mænd, der tilhørte hver sin generation, er blevet mindet med et dobbelt epitafium, skyldes det, at de på flere måder stod hinanden nær. Peder Hersleb var således gift med dr. Jespersen's adoptivdatter og arving, *Bolette Hiort* (1690—1767). Hun var datter af sognepræsten i Stenstrup på Fyn, *Hans Gregersen Hiort* (1664—1730). Dr. Peder Jespersen havde væ-

ret Hiort's forgænger i embedet, før han blev kongelig konfessionarius, og han var gift med Hiort's svigermoder, hvis første mand døde i 1677.

Hans Gregersen, som var en fattig kapellanssøn fra Nyborg, antog slægtsnavnet *Hiort*, og han førte også et våben med en springende hjort. Et segl med hans våben kendes fra et skøde dateret 1719¹⁾. Det viser et ovalt skjold med en mod højre springende hjort og i hjelmen forparten af en hjort. At hans tre sønner, der alle blev præster, også anvendte dette våben, er der jo intet mærkeligt i, men at to af hans svigersønner, nemlig foruden Peder Hersleb også sognepræsten i Nyborg *Hans Frick* (ca. 1685—1746), førte et våben med en springende hjort i feltet og forparten af en hjort i hjelmen, er straks mere mærkeligt (fig. 17). Det er en nærliggende tanke, at de begge antog deres kones slægtsvåben med en brisering — for Hersleb's vedkommende den gyldne pil, der rammer hjorten, og for Frick's vedkommende et opvoksende træ, som hjorten springer over (det opvoksende træ er som bekendt et kristeligt symbol på livet).

1. Biskop Peder Hersleb's og kgl. konfessionarius dr. Peder Jespersen's våbenskjolde over dobbeltepitafium i Holmens kirkes kapel.

I min bog om slægten Hiort fra Stenstrup har jeg fremsat denne formodning²⁾. Peder Hersleb's ægteskab med Bolette Hiort var efter samtidige vidnesbyrd sjældent lykkeligt, og jeg har derfor tilladt mig den hypotese, at Hersleb's våben symboliserer kærlighedens pil, der rammer hjorten. Det er jo en smuk og romantisk tanke — men den holder desværre ikke stik! Man skal som bekendt ikke drage forhastede slutninger — og det gælder ikke mindst i genealogi og heraldik. Tingene er ikke altid så enkle, som vi kan forledes til at tro! En nærmere undersøgelse har da også vist, at ikke mindre end otte indgiftede dansk-norske slægter har anvendt hjorten som våbendyr, og kun i to tilfælde kan det med sikkerhed siges, at det ene våben er afledet af det andet.

Slægten Hiort

Som nævnt antog Hans Gregersen Hiort slægtsnavnet, men antagelig var det hans moders navn. Meget taler for,

2. Sognepræst Peder Hiort's våben på begravelsesskjold fra Hovin kirke, 1765. Norsk Folkemuseum.

3. Generalmajor Peter Andreas Hiort's segl, Lundberg 1771. Enkekassens arkiv i Rigsarkivet.

at hun var datter af borgmester i Assens *Laurids Clausen Hiort* (d. 1662). Borgmesteren førte imidlertid ikke noget våben med en springende hjort. Hans segl kendes fra to gavebreve udstedt til kirken i Assens henholdsvis 1634 og 1647, og begge disse segl viser et monogram LCH omgivet af navnet LAURIDS CLAVSEN (men han underskrev sig Laurittz Hiort). Der er derfor næppe tvivl om, at Hans Gregersen ikke blot antog navnet, men også anlagde våbenet.

Hans ældste søn *Peder Hiort* (1700–1765) blev sognepræst først i Fet, senere i Ullensaker og Hovin i Norge. Noget segl fra hans signet kendes ikke³⁾, men på Norsk Folkemuseum findes to lydeskjolde af malet blik fra Hovin kirke, der antagelig — som skik var — blev anvendt ved hr. Peder's begravelse fra denne kirke 1765. De er et naivt bygdarbejde, der viser en springende guld hjort i et blåt felt; i stedet for en hjelm er skjoldet forsynet med en rococo-rocaille med en opvoksende hjort (fig. 2).

Peder Hiort's eneste søn, generalmajor *Peter Andreas Hiort* (1740–1817), der sluttede sin karriere i den norske hær som chef for det trondhjemske dragonregiment, anvendte et

afvigende våben. Hans segl viser i skjoldet et sammenslynget monogram PAH, og over skjoldet en pansret arm med et sværd i hånden — et almindeligt anvendt officerssymbol (fig. 3). Hjorten er dog ikke helt forsvundet — den er blevet en skjoldholder, der kommer frem bag skjoldets venstre side. Omkring skjoldet er der dekorativt anbragt kornaks som symboliserer, at Peter Andreas Hiort — som de fleste officerer i Norge på den tid — i lige så høj grad var jordbruger som officer.

Hele fire af Peter Andreas Hiort's sønner blev officerer i den norske hær, og i hvert fald to af dem har anvendt våbenet i den oprindelige form med hjorten i skjoldet. Kaptajn *Peter Andreas Hiort* (1771–1811) førte dog som hjelmmerke en vildmand med en kølle over skulderen. Broderen, oberstløjtnant *Christian Andreas Hiort* (1777–1846), der bl. a. var kommandant på verdens nordligste fæstning, Vardøhus i Finmarken, førte våbenet i den op-

4. Sognepræst Povel Hiort's segl, Askim 1743. Initialer PH. Printz' samling i Norges Riksarkiv.

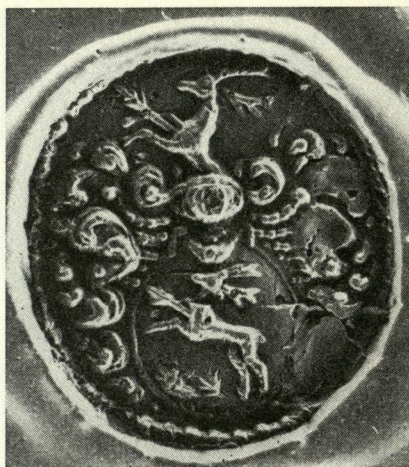

5. Sognepræst Hans Jacob Hiort's segl, Askim 1805. Initialer H Pr. Printz' samling i Norges Riksarkiv.

rindelige form med forparten af en hjort i hjelmen.

Til trods for, at generalmajor Peter Andreas Hiort satte atten børn i verden, heraf elleve sønner (hvoraf dog flere døde som små), er mandslinjen af denne gren af slægten uddød. Det samme er tilfældet med den gren af slægten, der stammer fra Hans Gregersen Hiort's næstældste søn *Gregers Hiort* (1702–1769). Han blev sognepræst først i Svendborg, senere i Rudkøbing, og der er bevaret flere af hans segl, som viser et våben mage til faderens.

Hans Gregersen Hiort's yngste søn *Povel Hiort* (1709–1778), som blev sognepræst til Askim i Norge, førte også et våben mage til faderens (fig. 4), hvorimod hans eneste søn *Hans Jacob Hiort* (1745–1824), der blev hans efterfølger som sognepræst i Askim, førte en *stående* hjort i skjoldet (fig. 5). Begge Hans Jacob Hiort's to sønner førte imidlertid atter våbenet i den oprindelige form med en *springende*

6. Segl antagelig tilhørende krigskommissær Jacob Hersleb, Trondheim 1710. Printz' samling i Norges Riksarkiv.

hjort, og det samme har alle følgende generationer gjort indtil i dag.

Slægten Hersleb

Stamfaderen til den norske slægt Hersleb er *Jacob Jensen Hersleb* (1617–1672), som var kongelig foged i Nordmøre. Han kom fra Sønderjylland, hvor hans fader *Jens Jensen* (1570–1638) var sognepræst i Herslev ved Kolding.

Jacob Jensen Hersleb's ældste søn *Christopher Hersleb* (1660–1721), som blev sognepræst til Stod i Nord-Trøndelag, var fader til biskop Peder Hersleb. Om Christopher Hersleb anvendte hjortevåbenet, vides ikke. I Norges Riksarkiv findes imidlertid i Printz' samling et segl mærket: »Hersleb, Trondhjem 1710«. Det viser det Hersleb'ske våben med hjorten, der rammes af pilen, og det må uden tvivl have tilhørt Christopher Hersleb's broder *Jacob Hersleb* (f. 1665), som var krigskommissær i Trondheim og assessor i bergamtet (fig. 6).

Samme sted, men i Lange's samling, findes et segl med et våben næsten mage til med autografen »J. Hersleb«, men uden årstal. De to segl er ikke identiske, men derfor kan de naturligvis godt begge stamme fra krigskommissæren — han kan have haft to signeter. Det er dog mere sandsynligt, at det stammer fra Christopher Hersleb's ældste søn *Jacob Hersleb* (1686–1758), der efterfulgte faderen som sognepræst i Stod. Hans søn *Johan Tobias Lemmerhirt Hersleb* (f. 1729), sognepræst i Ørland i Nord-Trøndelag, anvendte da også hjortevåbenet, ganske vist uden nogen pil, der rammer hjorten, og med et opvoksende træ som hjelmmerke i stedet for forparten af en hjort.

En tredie af Christopher Hersleb's sønner, oberstløjtnant i de norske dragoner *Nicolai Hersleb* (1698–1752), brugte også våbenet med hjorten, der rammes af en pil⁴⁾ (fig. 13).

Tilstedeværelsen af seglet fra 1710 i Norges Riksarkiv vælter imidlertid totalt teorien om, at det Hersleb'ske våben skulle være afledet af det Hiort'ske. Peder Hersleb blev nemlig først gift med Bolette Hiort i 1719, og han kan tidligst have truffet hende i 1718, da han blev sognepræst i Gundslev på Falster. Før den tid var han feltpræst i Holsten.

Biskop Hersleb anvendte normalt våbenet i den form, som seglet fra 1710 viser det, men han anvendte også en variant. Hans exlibris viser således et vandret delt skjold, hvor hjorten, der rammes af pilen, ses i øverste felt, medens det nederste felt viser tre 6-takkede stjerner⁵⁾. Det samme var tilfældet for hans søns vedkommende. Som landsdommer på Sjælland fik *Hans Christopher Hersleb* (1722–1788) sit våbenskjold ophængt i Sct. Bendts kirke i Ringsted (mellem 36 andre

landsdommerskjolde), og det viser i det øverste, blå felt en sølv hjort, der rammes af en guld pil, og tre 6-takede guldstjerner i det nederste ligeledes blå felt; i hjelmen forparten af en hjort, der rammes af en guld pil (fig. 7). Hans segl, som findes i Rigsarkivets samling af borgerlige segl, viser i skjoldet kun hjorten, der rammes af pilen.

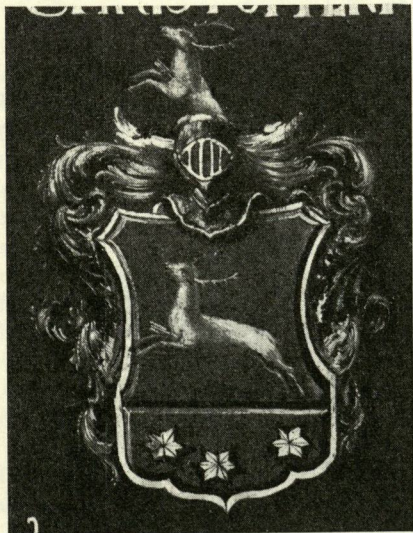
Slægten Graah (Graae)

I Rigsarkivets seglsamling findes der et segl med et våben, der tilskrives slægten Graa⁶⁾. Det viser et ovalt skjold, der er vandret delt af en smal bjælke. I øverste felt ses den springende hjort, der rammes af en pil i halsen, og i det nederste en hjulplov. Hjelmmerket er en stående fugl, muligvis en stork (fig. 8). At dette slægtsvåben er afledt af det Hersleb'ske, kan der næppe være tvivl om, idet en af

8. Slægten Graah's våben på segl i Rigsarkivets samling af borgerlige segl.

biskop Peder Hersleb's døtre *Petronelle Helena Hersleb* (1724–1778) blev gift med sekretær i danske kancelli, konferensråd *Andreas Graah* (1700–1780). Det er antagelig deres søn, landsdommer på Bornholm, justitsråd *Peter Graah* (f. 1750), som dette våben må tilskrives.

7. Landsdommer Hans Christopher Hersleb's våbenskjold i Sct. Bendts kirke i Ringsted, 1745.

Slægten Neuman

I Frederiksborgmuseets seglsamling findes et segl med et våben nøjagtig mage til det Hersleb'ske, som tilskrives jernværksejer *Jacob Hersleb Neuman* (1768–1821), Odalsverk i Kongsvinger. Som mellemnavnet angiver, var han i slægt med Hersleb'erne. Hans moder var *Inger Marie Hersleb* (f. 1748), som blev gift med en proprietær *Ivar Neuman* (1739–1829). Hun var datter af justitsråd *Jacob Peder Hersleb* (1717–1782), rektor ved latinskolen i Christiania, og datterdatter af sognepræsten i Stod, *Jacob Hersleb*.

Jacob Hersleb Neuman brugte også en variant af det »rene«⁷⁾ Herslevvåben, nemlig et fantasifuldt rococo-skjold med et sammenslynget monogram JHN bag hvilket hjorten med pilen i hal-

9. Jernværksejer Jacob Hersleb Neuman's segl, ikke dateret. Frederiksborgmuseets samling af dansk-norske segl.

sen springer frem (fig. 9). Om også hans efterslægt har brugt det Hersleb'ske våben, vides ikke.

Slægterne Tønder og Horneman

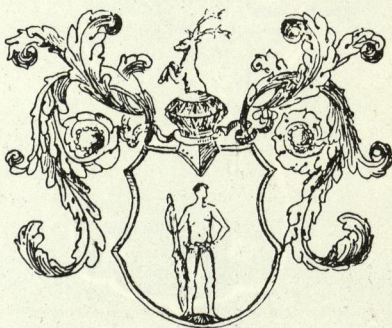
Hjorten dukker imidlertid også op som våbendyr i to andre slægter, som Hersleb'erne er i familie med, nemlig slægterne *Tønder* og *Horneman*, og her er det straks sværere at påvise en afledning af våbenet fra den ene slægt til den anden.

Herslebslægtens stamfader, fogeden på Nordmøre Jacob Jensen Hersleb, var gift med *Anna Tønder* (1636–1667). Hun var datter af *Christopher Nielsen Tønder* (1587–1656), som er den norske Tønderslægts stamfader. Han kom til Norge fra Tønder, hvor hans fader var købmand, og han blev kongelig foged i Nordmøre; det var således svigerfaderens embede, Jacob Hersleb overtog. Christopher Tønder's søn *Niels Christophersen Tønder* (d.

1648), som blev en velhavende købmand og borgmester i Trondheim, havde en datter, som blev gift med købmand og rådmand i Trondheim *Henrik Horneman* (1644–1716). Henrik Horneman igen havde en datter, som blev gift med godsejer *Ebbe Carstens* (1658–1736) til Reinskloster i Nord-Trøndelag. Deres børn kom imidlertid ikke til at hedde Carstens efter faderen, men blev døbt med mødreslægtens navne – enten Tønder eller Horneman.

Den ældste søn, som arvede Reinskloster, kom således til at hedde *Henrik Ebbesen Horneman* (1694–1748). Hans søn justitsråd *Henrik Horneman* (1738–1807), ejer af Reinskloster, giftede sig med *Abel Margrethe Hersleb* (1746–1813), der var barnebarn af sognepræsten i Stod Jacob Hersleb (biskoppens broder). Slægten Horneman's våben viser i skjoldet en stående vildmand med en kølle i hånden og i Hjelmene forparten af en hjort (fig. 10).

Det fremgår ikke af den Horneman'ske slægtsbog, hvem der har anlagt våbenet, men det må antages at have været rådmand Henrik Horne-

10. Slægten Horneman's våben. Efter Chr. Horneman: Slægten Horneman, Trondheim 1908.

11. Justitsråd Henrik Horneman's segl, Trondheim 1795. Printz' samling i Norges Riksarkiv.

man i Trondheim, der er den norske slægts stamfader. Justitsråd Henrik Horneman, der var gift med Abel Margrethe Hersleb, byttede imidlertid om på motiverne i våbenet, således at hans våben fik en springende hjort i skjoldet og en vildmand i hjelmen (fig. 11).

Deres søn, stiftsoverretsassessor *Christian Hersleb Horneman* (1781–1860), der var medlem af den grundlovgivende forsamling på Eidsvold 1814, førte samme våben som faderen, men han anvendte det ikke, da han satte sit navn og segl under Norges grundlov. Han brugte her et signet med et sammenslynget monogram HH. Antagelig har også hans brødre brugt hjortevåbenet — i hvert fald har hans brodersøn *Henrik Christian Horneman* (1816–1891), forstander for de Angellske stiftelser i Trondheim, brugt dette våben i et bevaret segl fra 1882.

Den ene af Ebbe Carstens' sønner fik altså moderens slægtsnavn Horneman. En anden af sønnerne fik derimod mormoderens slægtsnavn Tønder. Det var *Niels Ebbesen Tønder* (1700–1765), som blev sognepræst ved Vor Frue kirke i Trondheim. Også i

hans våben dukker hjorten op. Der er bevaret flere af hans segl — det tidligste fra 1726 — og de viser et våben, som i skjoldet har en hjort, der står med forbenene på en tønne, og som hjelmtegn forparten af en hjort (fig. 12).

Hans søn, sognepræst til Nesset i Romsdal *Jeremias Tønder* (1728–1820), førte et våben med et delt skjold med en konkylie i 1. felt og en springende hjort i 2. felt samt som hjelmtegn forparten af en hjort.

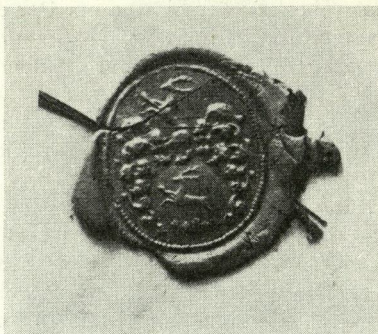
Der findes Tønder-segl med andre motiver både i Rigsarkivets seglsamling og i Norges Riksarkivs samlinger (*Niels Christophersen Tønder* havde en stor efterslægt, deriblandt mange officerer), men det kan i hvert fald fastslås, at hjortevåbenet optræder også i Tønderslægten.

Slægten Arøe

I 1750 stod de norske regiment over for en omordning, og i denne anledning indkaldtes der indberetninger fra samtlige kompagnichefer med oplysninger om kompagniernes indkvarteringsforhold m. v. (regimenterne lå den-

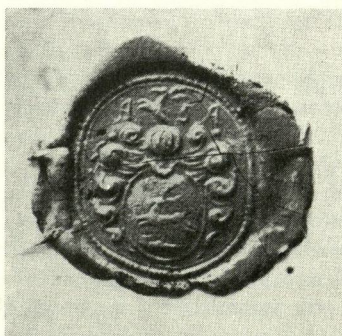

12. Sognepræst Niels Ebbesen Tønder's segl, Trondheim 1739. Enkekassens arkiv i Rigsarkivet.

13. Oberstløjtnant Nicolai Hersleb's segl, Trondheim 1739. Enkekassens arkiv i Rigsarkivet.

gang ikke samlede i garnisoner, men havde deres kompagnier »i lægd« rundt om i sognene⁷⁾. Mellem indberetningerne fra 1. opplandske infanteriregiment findes der to, som bærer segl med et hjortevåben. Det ene tilhører førnævnte oberstløjtnant Nicolai Hersleb (fig. 13), som på dette tidspunkt var chef for regimentets dragonkompagni, der lå indkvarteret i Ringsaker sogn; det andet tilhørte major *Andreas S. Arøe* (1699–1755), som kommanderede det Ringsaker'ske kompagni (fig. 14). De to våben er næsten ens bort-

14. Major Andreas S. Arøe's segl, Ringsaker 1750. Initialer ASA. Krigskancelliets arkiv i Rigsarkivet.

set fra, at ingen pil rammer hjorten i Arøe's våben.

Major Andreas Arøe's våben er altså ganske lig det Hiort'ske — og ejendommeligt nok bliver Arøe's søn, major ved 2. opplandske infanteriregiment, *Thomas Henrik Arøe* (1737–1790), sytten år senere gift med en datter af Povel Hiort i Askim. To hjortevåben mødes atter! Thomas Henrik Arøe brugte ligesom faderen en springende hjort i skjoldet, men som hjelmtegn anlagde han mellem vesselhorn officerssymbolet: den pansrede arm med et sværd i hånden (fig. 15).

I Frederiksborgmuseets seglsamling findes et uidentificeret segl med et våben ganske lig Thomas Henrik Arøe's (bortset fra, at der ingen vesselhorn er i hjelmen). Det bærer initialerne SA og må antagelig tilskrives en anden af major Andreas Arøe's sønner, kaptajn ved 2. akerhusiske infanteriregiment *Søren Arøe* (f. 1739).

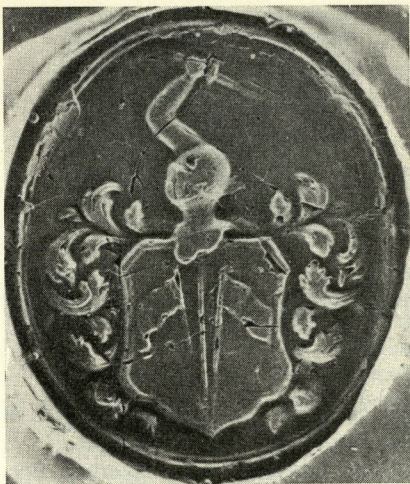
En tredie af Andreas Arøe's mange sønner, kaptajn ved 2. opplandske infanteriregiment *Knud Arøe* (1730–1802), brugte mærkeligt nok et helt andet våben end sine brødre, nemlig et vertikalt delt skjold med en (spejlvendt) fane i hvert felt (fig. 16). Ligesom brødrene brugte han dog den væbnede arm som hjelmmærke.

Den omstændighed, at major Andreas Arøe's broder, sognepræsten i Jevnaker i Hadeland, *Thomas Henrik Arøe* (d. 1749) ikke brugte et hjortevåben, kan indicere, at det var Andreas Arøe, som anlagde dette våben. Sognepræstens våben, som findes i Boeck's samling i Norges Rigsarkiv, er dateret 1748 og viser i skjoldet et opvoksende træ omgivet af mindre træer, og der er tilsyneladende ingen hjelm, men en rede (eller en trætop), hvori der står en fugl med et blad i næbbet.

Slægten Frick

Som nævnt i indledningen brugte også en anden af sognepræst i Stenstrup, Hans Gregersen Hiort's svigersønner et hjortevåben, nemlig sognepræsten ved Vor Frue kirke i Nyborg, Hans Hansen Frick (fig. 17). Han kom fra Bergen, hvor hans fader var byskriver. Det vides ikke, om slægten har ført en hjort i sit våben før Hans Frick anvendte et sådant mage til sin svigerfaders, men noget tyder derpå. I Moe's samling i Norges Riksarkiv findes der nemlig et våben med en springende hjort, som tilskrives *Jacob Frick*, borger i Bergen. Det har et todelt skjold med en springende hjort og to stjerner i øverste felt og 7 kugler i det nederste, mindre, felt. Hjelmen bærer en krone og to vesselhorn med en stjerne imellem. Antagelig har dette våben været ført af kancelliråd *Jacob Davidsen Frick* (Frich) (1739–1829), som var skibсреder og borgmester i Bergen.

Slægten Frick's genealogi er lidet oplyst, og Jacob Fricks slægtskabsforhold til Hans Frick har derfor ikke kunnet

16. Kaptajn Knud Arøe's segl, 1779. Moe's samling i Norges Riksarkiv.

konstateres. Jacob Frick's våben er yngre end Hans Frick's, og da vi ved, at Hans Frick's efterslægt forblev i Danmark, kan vi måske tillade os at slutte, at Jacob Frick's våben ikke er afledet af Hans Frick's. Det tyder på, at hjorten også har været Frickslægtens våbendyr.

15. Major Thomas Henrik Arøe's segl, 1767. Rasch's samling i Norges Riksarkiv.

Når man, som det her er gjort, konstaterer, at ikke mindre end otte indgiftede slægter har brugt samme motiv i skjoldet på deres våben, spekulerer man uvilkaarligt på, om ikke de forskellige våben skulle være afledet af hinanden. Måske er det hele blot tilfældigheder — men man kan alligevel ikke lade være med at sysle med tanken. Er der et mønster, hvor de forskellige brikker kan falde på plads? Desværre er det jo sporadisk, hvad der er levnet af segl og andre våbenafbildninger fra de her nævnte slægter, og meget dølger sig vel endnu på aktstykker i arkiverne. De få brikker, der

17. Sognepræst Hans Frick's segl, Nyborg 1738. Rigsarkivets samling af borgerlige segl.

her er draget frem, er ikke nok til, at der kan drages sikre slutninger.

Man kan dog med sikkerhed sige, at slægterne Graah's og Neuman's våben er afledet af det Hersleb'ske. Så er der seks slægter tilbage. Det kan betragtes som givet, at Hersleb's våben ikke som først antaget er afledet af Hiort's. Men kan det omvendte ikke have været tilfældet? Man kan tænke sig, at Hans Gregersen Hiort har fået idéen til sit våben ved at se, at svigersønnen Peder Hersleb førte et våben med en springende hjort. Det motiv passede jo storartet til det navn, han havde antaget. Kronologien er dog lige ved at vælte også denne teori. Det tidligste Herslevåben er fra 1710, det tidligst kendte Hiort'ske våben er fra januar 1719, og Peder Hersleb giftede sig først med Bolette Hiort i oktober 1719. Der er dog den mulighed, at de kan være blevet forlovet allerede i 1718, hvor Hersleb blev sognepræst i Gundslev (den 15. juni).

Kan det mon tænkes, at hjorten som våbendyr oprindelig stammer fra Tønderslægten og derfra er gået videre både til Hornemanslægten og Herslevslægten — og fra sidstnævnte videre til slægten Hiort? Den kongelige foged Christopher Nielsen Tønder var jo fælles stamfader for både den Horneman-

ske og den Hersleb'ske slægt. Man kan i denne forbindelse tænke på, at det Hornemanske våben i den oprindelige form med vildmanden i skjoldet havde en hjort som hjelmmerke, og at borgmester Henrik Horneman, der antagelig anlagde dette, var gift med Niels Christophersen Tønder's datter. Hvis Tønderslægten har ført en hjort i skjoldet, kan det have været som en reverens til svigerfaderen, at Horneman førte en hjort i hjelmen. Men dette er gætteri, for det er trods eftersøgning ikke lykkedes at finde Niels Christophersen Tønders segl.

Arøevåbenet lader sig ikke indpasse i det nævnte mønster, fordi der ikke er nogen påviselig slægtsforbindelse mellem major Andreas S. Arøe og slægterne Tønder, Hersleb og Horneman — først en generation senere gifter Arøe's søn sig med en Hiort. Det samme gælder slægten Frick, hvor der tilsyneladende heller ikke er nogen slægtsforbindelse, før Hans Frick gifter sig med Hans Gregersen Hiort's datter.

18. Jacob Frick's segl, Bergen, ikke dateret. Moe's samling i Norges Riksarkiv.

Noter

- 1) Desværre er seglet, der findes i Landsarkivet i Odense, for utydeligt til, at det kan bruges som illustration.
- 2) Esbjørn Hiort: Slægten Hiort i Danmark og Norge (København 1966), s. 115.
- 3) I Frederiksborgmuseets samling af dansk-norske segl findes dog et segl mærket: P. Hjort, Knifholt (?) 30/4 1737, som meget vel kan være Peder Hiort's.
- 4) Da det senere omtalte segl fra 1750 var meget utydeligt, har jeg i min ovennævnte bog om slægten Hiort fejlagtigt angivet, at der i Nicolai Hersleb's våben ingen pil var i hjortens hals. Jeg har senere i enkekassens arkiv fundet det som fig. 13 viste segl.
- 5) I Frederiksborgmuseet findes et uidentificeret segl med et våben ganske lig det, der findes i Peder Hersleb's exlibris, og som derfor utvivlsomt kan tilskrives ham.
- 6) I Frederiksborgmuseets seglsamling er der tre segl med tilsvarende våben, som tilskrives slægten Graae. Slægtens navn stavedes oprindeligt *Graah*, men senere *Graa* og *Graae*.
- 7) De pågældende indberetninger findes i Rigsarkivet i Krigskancelliets koncepter til kgl. resolutioner 1750. Da de bærer samtlige norske regiments- og kompagnichefers signaturer og segl indeholder de et stort og interessant heraldisk materiale. Mange af officersvåbnene i I. C. W. Hirsch's store værk om de dansk-norske officerer 1648—1814 er tegnet efter disse segl.

[DA] Dette materiale er beskyttet af ophavsret. Det kan downloades, lagres og udskrives til personlig brug og til ikke-kommerciel brug i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbejdning, tilgængeliggørelse samt fremstilling af kopier er ellers kun tilladt i det omfang, der følger af lov eller aftale.

[NO] Dette materialet er beskyttet av opphavsrett. Det kan lastes ned, lagres og skrives ut for personlig bruk og for ikke-kommersiell bruk i forbindelse med undervisning og forskning. Bearbeidning, tilgjengeliggjøring og fremstilling av kopier er ellers bare tillatt i den grad som følger av lov eller avtale.

[SV] Detta material är skyddat av upphovsrätt. Det får laddas ned, sparas och skrivas ut för enskilt bruk samt för icke-kommersiellt bruk i samband med undervisning och forskning. Bearbetning, tillgängliggörande samt framställning av kopior är i övrigt bara tillåtet i den utsträckning som följer av lag eller avtal.

[EN] This material is protected by copyright. It may be downloaded, saved and printed for personal use and for non-commercial use in connection with teaching and research. Altering, making it available or producing copies is otherwise only permitted to the extent that follows from law or contract.